

Història de l'antropologia

Codi: 101276

Crèdits: 12

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500256 Antropologia Social i Cultural	OB	2	A

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Clua Fainé

Correu electrònic: Montserrat.Clua@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

Les classes es faran en català o castellà segons la professora.

Equip docent

Montserrat Clua i Fainé
Beatriz Ballestin Gonzalez

Prerequisits

Aquesta assignatura no té prerequisits.

Objectius

Es tracta d'una assignatura anual de segon de grau i traça el desenvolupament històric de l'antropologia des de la seva consolidació com a disciplina acadèmica a la segona meitat del segle XIX fins als principals desenvolupaments teòrics posteriors a la Segona Guerra Mundial.

El seu objectiu formatiu primordial és donar coherència històrica a les lectures que es fan de forma dispersa i que són sistematitzades de maneres molt diferents a la resta de les assignatures del grau. En finalitzar el curs l'alumnat hauria de ser capaç de donar raó de:

- a) Les característiques generals, teòriques i metodològiques de les diferents escoles o corrents que s'han succeït en la història de l'antropologia;
- b) Les tesis i desenvolupaments principals de cadascun dels/les autors/es considerats/des.

Competències

- Aprehendre la diversitat cultural a través de l'etnografia i avaluar críticament els materials etnogràfics com a coneixement de contextos locals i com a proposta de models teòrics.
- Demostrar que es coneix i es comprèn la història de la teoria antropològica i la gènesi dels seus

conceptes bàsics.

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Utilitzar el corpus etnogràfic i teòric de la disciplina amb capacitat d'anàlisi crítica i de síntesi.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar críticament els materials etnogràfics com a proposta de models teòrics.
2. Establir la connexió històrica entre el coneixement etnogràfic i el desenvolupament teòric.
3. Explicar aspectes de la història de la ciència utilitzant la terminologia pròpia de la disciplina.
4. Exposar els conceptes propis de la història de la ciència.
5. Identificar els desenvolupaments disciplinaris recents i la vinculació de la teoria antropològica amb les disciplines socials afins en el seu desenvolupament històric i en les tendències interdisciplinàries actuals.
6. Identificar els elements clau de la tradició cultural occidental a partir del segle XIX fins a l'actualitat.
7. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
8. Identificar les teories sobre l'espècie humana en la seva relació amb la producció de la societat i la cultura.
9. Integrar de manera holística els desenvolupaments dels camps clàssics de l'antropologia.
10. Reconèixer i interpretar les principals orientacions teòriques al llarg de la història de la disciplina des del segle XIX fins a l'actualitat.
11. Utilitzar els conceptes bàsics de la teoria antropològica.

Continguts

BLOC TEMÀTIC I. ELS ANTECEDENTS DE L'ANTROPOLOGIA

1. ¿Quina història de quina antropologia? Antropologies centrals i perifèriques.
2. La reflexió sobre l'alteritat en la Antiguitat i l'Edat Mitjana.
3. El descobriment de "l'altre" al Renaixement i el silenci barroc.
4. Els antecedents immediats dels treballs antropològics de l'Il·lustració.

BLOC TEMÀTIC II. L'EVOLUCIONISME VICTORIÀ

1. L'emergència de l'antropologia acadèmica.
2. Aspectes de teoria i mètode de l'orientació evolucionista.
3. L. H. Morgan, paradigma d'autor evolucionista (1818-1881).

BLOC TEMÀTIC III. EL DIFUSIONISME. EL PENSAMENT HISTÒRIC EN ANTROPOLOGIA

1. Aspectes de teoria i mètode de l'orientació difusionista.
2. Les variants nacionals del difusionisme.
3. L'aportació de Franz Boas (1858-1942).

BLOC TEMÀTIC IV. L'ANTROPOLOGIA CULTURAL AMERICANA I L'ESCOLA DE CULTURA I PERSONALITAT

1. El desenvolupament històric de *l'antropologia cultural* als Estats Units.
2. L'escola de Cultura i personalitat. Influències i fases.
3. L'aportació de R. F. Benedict (1887-1948).

BLOC TEMÀTIC V. EL FUNCIONALISME BRITÀNIC

1. El desenvolupament general de *l'antropologia social* en Gran Bretanya.

2. Funcionalisme i funcionalismes: discrepàncies al si de l'escola funcionalista.
3. Aspectes de teoria i mètode de l'orientació funcionalista.
4. L'aportació de B. Malinowski (1902-1942).

BLOC TEMÀTIC VI. L'ESTRUCTURALISME DE LÉVI-STRAUSS

1. El desenvolupament general de l'*Ethnologie* a França
2. L'estructuralisme, una escola, un mètode, una acti-vitat?
3. Claude Lévi- Strauss (I): cómo s'arriba a ser estructuralista.
4. Claude Lévi-Strauss (II), l'estructuralisme ingenu (1942-1952): l'aplicació del mètode estructural a l'estudi del parentiu.
5. Claude Lévi-Strauss (III), l'estructuralisme generalitzat (1964-1973): l'estudi sistemàtic del mite.

BLOC TEMÀTIC VII. LES ANTROPOLOGIES NACIONALS DESPRÉS DE LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

1. França després de Lévi-Strauss: altres estructuralismes (L. Dumont, P. Clastres) i l'estructuralisme marxista.
2. Els hereus del funcionalisme britànic: E.E. Evans-Pritchard (1902-1973) i les noves línies funcionalistes (M. Gluckman, E. Leach) i simbolistes (V. Turner, M. Douglas).
3. L'antropologia americana durant i després de la IIª Guerra Mundial: materialistes versus simbolistes (Marvin Harris i Marshall Sahlins).

Metodologia

Classes teòriques i pràctiques dirigides pel professorat: Classes magistrals amb suport de TIC i seminaris de debat en gran grup i discussió de textos.

Cerca de documentació, lectura de textos, redacció de treballs: Definició de paraules clau i estratègies de cerca i bases de dades bibliogràfiques; lectura comprensiva de textos, recensions i assaigs bibliogràfics en grup i a partir d'una guia per a la seva realització.

Estudi: Realització d'esquemes, mapes conceptuals i resums.

Tutories: Atenció personalitzada a l'estudiant al despatx o a l'aula.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	88	3,52	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Seminaris	12	0,48	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Tutories individuals i en grup	5	0,2	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treballs	60	2,4	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Estudi i treball personal	90	3,6	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Lectures obligatòries	25	1	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Avaluació

MATERIAL DOCENT

Per poder seguir el ritme docent del curs, cal que els alumnes realitzin les lectures obligatòries que s'indiquen. La bibliografia general recollida en aquesta Guia Docent ofereix manuals que s'espera que els estudiants utilitzin per a complementar el temari més enllà del que s'explica a l'aula. Durant el transcurs de les sessions presencials pot ser que es recomani altra literatura complementària.

DINÀMICA DE TREBALL

El curs es compon de 7 blocs temàtics. Cada bloc temàtic anirà acompanyat d'una lectura obligatòria (capítol de llibre o article) que serà la base per a la discussió a classe al final de cada bloc temàtic. Les lectures obligatòries complementen els apunts i també serà material a tenir en compte per als treballs d'avaluació.

Donada la periodicitat del curs, aquesta assignatura exigeix un seguiment regular. Es recomana llegir les lectures durant el curs, a mesura que s'inicien els temes i no deixar-les per al darrer moment. És convenient treballar bé les lectures (subratllar, fer esquemes i resums) per complementar els apunts i per preparar els exercicis de discussió de la lectura a l'aula.

LECTURES OBLIGATÒRIES

- Verena Stolcke, "De padres, filiaciones y malas memorias. ¿Que historias de que antropologías?", en Joan Bestard (ed.), DESPUES DE MALINOWSKI. MODERNIDAD Y POSMODERNIDAD EN LA ANTROPOLOGIA ACTUAL, Actas CONGRESO DE ANTROPOLOGIA. VI. 1993. TENERIFE, 1993, v.8: 147-198. També disponible a: Revista Pós Ciências Sociais. v.5 n. 9/10 jan/dez, São Luis/MA, 2008 (Bloc I)
- Henry Lewis Morgan (1877), "El desenvolvimiento del concepto de propiedad", Parte IV de La sociedad primitiva, Madrid : Endymión, 1987: 523-545 (Bloc II)
- Franz Boas, "Les limitacions del mètode comparatiu de l'antropologia", a Els mètodes de l'etnologia, Barcelona: Icària, 1996 [1896]:51-69. (Bloc III)
- Ruth Fulton BENEDICT, "La educación del niño", en (misma autora,) El crisantemo y la espada, Madrid, Alianza, 2003, pp. 244-283. (Bloc IV)
- Bronislaw MALINOWSKI (1923/1975), "Prólogo especial del autor a la tercera edición" de La vida sexual de los salvajes del Noroeste de la Melanesia, Madrid, Morata, pp. 25-43. (Bloc V)
- Claude LÉVI-STRAUSS (1978/1990), "Pensamiento 'primitivo' y mente 'civilizada'", en (mismo autor,) Mito y significado, Madrid, Alianza, pp. 35-55, y "Cuando el mito se convierte en historia", ibid., pp. 57-65. (Bloc VI)
- Marshall SAHLINS (1988), "Dos paradigmas de teoría antropológica" en Cultura y Razón práctica. Contra el utilitarismo en la teoría antropológica. Barcelona, Gedisa, 1988, pp. 61-129. (Bloc VII)

AVALUACIÓ

1. Mòdul de treballs (35% de la nota final)

- Treball en grup de quatre persones per a l'elaboració d'un treball escrit i una presentació en públic. Aquest treball comptarà amb tres lliuraments parcials abans del lliurament definitiu que seran orientats per la professora en 3 sessions (mínim) de tutorització per cada grup. Les dates de les tutories, els lliuraments i les presentacions s'indicaran al començar el curs. En algun cas la nota final del treball podria ser individualitzada, ja que es pot tenir en compte no sols el treball escrit presentat pel grup sinó també si l'estudiant ha assistit a totes les tutories obligatòries del grup amb la professora i ha participat en la presentació pública del treball amb la resta de companys/es.

2. Lliurament de comentaris i discussió dels textos de lectura obligatòria (15% de la nota).

- Es faran 7 lectures obligatòries de textos al llarg de l'any que seran avaluades a través de la realització d'un exercici individual per a cada text i la seva discussió a classe. L'exercici s'haurà d'entregar a l'inici de la sessió

de discussió a l'aula i només s'acceptarà per a avaluar si es participa de la discussió. No s'avaluaran exercicis lliurats abans o després de la discussió, ni lliurats per mail o deixats a la bústia. La data de la sessió de discussió de cada text així com les preguntes de l'exercici que caldrà portar aquell dia a l'aula s'especificaran abans a classe i/o via campus virtual.

3. Mòdul de proves escrites (50% de la nota final)

- Es faran 3 exàmens parcials sobre el temari treballat a classe. Per fer la mitjana amb la resta de notes del curs, cal treure un 4.5 com a qualificació mínima en cada un dels exàmens parcials. Si no es treu la nota mínima de 4,5 en l'examen, l'assignatura estarà suspesa i caldrà repetir l'examen a la recuperació.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa la professora informará l'alumnat (a classe i/o via Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions

Definició de "No Avaluable"

- Es considerarà que un/a alumne/a no és avaluable si no ha realitzat com a mínim les següents activitats: lliurament de 2 dels 3 lliuraments parcials del treball en grup, de l'activitat d'aula de discussió de 4 de les 7 lectures obligatòries i 2 dels 3 exàmens (independentment que els hagi aprovat o no), excepte en cas de causes clarament justificades.

Recuperació de l'assignatura

La discussió de les lectures obligatòries, les tutories pel treball en grup i la presentació pública del treball en grup són activitats que no són recuperables. El treball en grup (35%) suspès és recuperable en el cas que, tenint el mòdul de proves teòriques aprovat, la nota mitja fina de l'assignatura sigui un suspès. La recuperació del treball es faria amb una prova teòrica específica individual.

NORMES PER A LA PRESENTACIÓ DELS TREBALLS

- El treball en grup ha de tenir una extensió d'entre 8000-140000 paraules, amb lletra Times New Roman 12 i en un espai i mig. És important limitar-se a l'extensió sol·licitada.

- Cal lliurar el treball en grup en la data sol·licitada. Els lliuraments parcials seran degudament informats als alumnes en les tutories que es realitzen. Imprès i en mans de la professora a l'hora de classe, llevat que per causes diverses s'acordi una altra cosa. En tots els casos, els terminis estaran especificats al Campus Virtual de l'assignatura. Cal consultar aquesta pàgina regularment. No s'acceptaran els enviats per correu electrònic ni deixats a la bústia o despatx de la professora. Aquests treballs constaran com a no presentats.

- A la primera pàgina figurarà els noms dels membres del grup, els NIUs, correus electrònics, el nom de l'assignatura, el grup i la data.

- No es pot utilitzar tinta de colors, plàstics ni enquadernats no reciclables (n'hi ha prou amb una grapa).

- No s'acceptaran treballs que no facin una anàlisi crítica, que no tinguin un títol, un índex (si és prou llarg), que no s'estructurin en paràgrafs o no tinguin una introducció i unes conclusions. Tampocs'acceptaran treballs amb faltes d'ortografia.

- No s'accepta el plagii!! Si s'utilitza bibliografia externa, caldrà prendre molta precaució en les cites de les idees d'altres autors, que hauran de presentar explícitament com a tals. Si la cita és literal es posarà entre cometes. En tot cas, s'ha de fer una referència a continuació de la citació, dins el text i entre parèntesis (CognomAutor, Any: Pàgines), o bé una nota a peu de pàgina. Al final del treball, cal posar la bibliografia citada, completa i exacta. En cas contrari es considerarà plagii i el treball s'avaluarà amb la puntuació 0 (zero).

Per a més informació sobre l'evitació del plagii:

http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/tot_t20.html.

I pel que fa a la manera d'referenciar correctament la bibliografia:

http://www.uoc.edu/serveilinguistic/criteris/convencions/referencies_bib.html

- No es valorarà en absolut la informació obtinguda dels documents i de les pàgines web que no constin d'una autoria personal o institucional, reconeguda acadèmicament.

- La còpia (la reproducció total o parcial del treball d'una altra persona) o la realització de qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 (zero), amb independència del procés disciplinari que es pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

SOBRE EL CURS I LES TUTORIES

- És responsabilitat de cada estudiant assabentar-se pel seu compte del que s'ha fet a classe en cas d'absència.

- El Campus Virtual serà la via de comunicació de la professora amb l'alumnat, a més de les classes. Caldrà que l'estudiant estigui atent a aquesta eina virtual en la qual podrà trobar notícies d'última hora o pautes per a l'estudi dels temes i la realització de la feina.

- Per a qualsevol cosa relacionada amb el curs es pot concertar, de paraula o mitjançant la Missatgeria del Campus Virtual, una visita al despatx de la professora. En general, la tutoria es realitzarà dins el termini d'una setmana. També es poden preguntar dubtes molt concrets directament per la Missatgeria del Campus Virtual, però per aquesta via la professora norepetirà res que ja estigui explicat clarament en aquest document o en el mateix Campus Virtual o hagi estat dit a classe.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de comentaris i discussió de textos	10%-20%	14	0,56	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Lliurament de treballs en grup	30%-50%	1	0,04	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Proves escrites	40%-60%	5	0,2	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11

Bibliografia

AZCONA, Jesús, ***Para comprender la antropología***, Estella, Verbo Divino, 1987 (vol. 1, "La historia"; vol. 2, "La cultu-ra")

BARNARD, Alan & SPENCER, Jonathan: ***Encyclopedia of social and Cultural Anthropology***, London: Routledge, 1996 (2002).

BONTE, Pierre & IZARD, Michael: ***Diccionario de Etnología y Antropología***, Madrid: Akal, 1996.

BOHANNAN, Paul y GLAZER, Mark, ***Antropología. Lecturas***, Barce-lona, McGraw Hill Interameri-cana, 1992

CARO BAROJA, Julio, ***Los fundamentos del pensamiento antropológico moderno***, Madrid, CSIC, 1991

DARNELL, Regna (comp.), ***Rea•dingsin the History of Anthropology***, New York, Harper & Row Publishers, 1974

DESCOLA, Ph. *et alt.*, ***Les idées de l'anthropologie***, París, A. Colin, 1988

ENCICLOPEDIA INTERNACIONAL DE LAS CIENCIAS SOCIALES, dirigida por David L. Sills [Ed. Española, director Vicente Cervera Tomás], Madrid: Aguilar, 1974-1977.

EVANS-PRITCHARD, E.E., ***Historia del pensamiento antropológico***, Madrid, Cátedra, 1987

- HARRIS, Marvin, *El desarrollo de la teoría antropológica*, Madrid, Siglo XXI, 1983
- KAHN, J.S. (ed.), *El concepto de cultura: textos fundamentales*, Barcelona, Anagrama, 1975
- KAPLAN, D. y MANNERS, R.A., *Introducción crítica a la antropología cultural*, México, Nueva Imagen, 1979
- KILANI, Mondher, *Introduction à l'anthropologie*, Paris, Editions Payot, 1996
- KUPER, Adam, *The Invention of Primitive Society. Transformations of an Illusion*, New York, Routledge, 1988
- KUPER, Adam: *Cultura. La versión de los antropólogos*, Barcelona: Paidós, 2001.
- LLOBERA, J.R., *La antropología como ciencia*, Barcelona, Anagrama, 1975 (especialmente, Llobera, J.R.: "Postscriptum: algunas tesis provisionales sobre la naturaleza de la antropología", pág. 373-287)
- LOMBARD, J., *L'anthropologie britannique contemporaine*, París, P.U.F., 1972
- LOMBARD, J., *Introducción a la etnología*, Madrid, Alianza editorial, 1997
- LOWIE, R.H., *Historia de la etnología*, México, F.C.E., 1946
- MERCIER, P., *Historia de la antropología*, Madrid, Península, 1995
- PALERM, A., *Historia de la etnología: los precursores*, México, Instituto Nacional de Antropología e Historia, 1974
- PALERM, A., *Historia de la etnología: los evolucionistas*, México, Instituto Nacional de Antropología e Historia, 1976
- PALERM, A., *Historia de la etnología: los profesionales británicos*, México, Instituto Nacional de Antropología e Historia, 1977
- REYNOSO, C., *Corrientes en antropología contemporánea*, Buenos Aires, Biblos, 1998
- ROSSI, I. y O'HIGGINS, E., *Teorías de la cultura y métodos antropológicos*, Barcelona, Anagrama, 1981
- SPERBER, D., *El simbolismo en general*, Barcelona: Anthropos, 1988.
- STOCKING, G. W., Introduction to *A Franz Boas Reader. The Shaping of American Anthropology, 1883-1911*, Chicago, University of Chicago Press, 1982
- STOCKING, G. W. (ed.), *Observers observed. Essays on Ethnographic Fieldwork [History of Anthropology (I)]*, Madison, University of Wisconsin Press, 1985
- STOCKING, G. W. (ed.), *Functionalism Historicized. Essays on British Social Anthropology [History of Anthropology (II)]*, Madison, University of Wisconsin Press, 1984
- STOCKING, G. W. (ed.), *Objects and Others. Essays on Museums and Material Culture [History of Anthropology (III)]*, Madison, University of Wisconsin Press, 1985
- STOCKING, G. W. (ed.), *Malinowski, Rivers, Benedict and Others. Essays on Culture and Personality [History of Anthropology (IV)]*, Madison, University of Wisconsin Press, 1986
- STOCKING, G. W. (ed.), *Bones, bodies and behavior. Essays in Biological Anthropology [History of Anthropology (V)]*, Madison, University of Wisconsin Press, 1988
- STOCKING, G. W., *Race, Culture and Evolution. Essays in the History of Anthropology*, Chicago, University of Chicago Press, 1982

STOCKING, G. W., ***Victorian Anthropology***, New York, The Free Press, 1987

STOCKING, G. W., ***After Tylor. British Social Anthropology, 1888-1951***, London, The Athlone Press, 1999

SAHLINS, Marshall: ***Cultura y razón práctica. Contra el utilitarismo en la teoría antropológica***, Barcelona: Gedisa, 1988.

WAAL, Annemarie de, ***Imágenes del hombre. Historia del pensamiento antropológico***, Buenos Aires, Amorrortu, 1983